

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU**

KATEDRA GYMNASTIKY

**SLETOVÉ SCÉNY A REŽIJNÍ SKLADBY
NA VŠESOKOLSKÝCH SLETECH**

Vedoucí práce:

Doc. PhDr. Viléma Novotná

Zpracovala:

Věra Vránová

Praha, duben 2008

Děkuji Doc. PhDr. Vilémě Novotné za velmi přínosné rady a vstřícný profesionální přístup při zpracování této práce. Dále děkuji své rodině za morální podporu při vzniku mé bakalářské práce.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně pod vedením

Doc. PhDr. Viléma Novotného a uvedla jsem všechny použité zdroje.

V Praze dne: 10. 4. 2008

.....

Souhrn

- Název práce:** Sletové scény a režijní skladby na všesokolských sletech
- Cíle práce:** Vymezení rozdílných znaků sletových scén a režijních skladeb ve všesokolských sletech a hledání vazeb s aktuálním děním ve společnosti.
- Metodika:** Studium jednotlivých pramenů se zjištěním historických dat. Přímoou metodou provedeme deskripce historických poznatků chronologickým postupem. Prostřednictvím explorační metody a klasifikační analýzy vyhledáme kauzální vztahy a znaky společné jednotlivým vybraným vystoupením.
- Výsledky:** Výsledkem je souhrn poznatků o východiscích, tvorbě a realizaci sletových scén a vymezení rozdílných znaků mezi pohybovou skladbou, sletovou scénou a režijní kompozicí.
- Klíčová slova:** pohybová skladba, sletová scéna, režijní skladba, všesokolský slet, hromadná tělovýchovná vystoupení

Summary

- Title:** Festive scenes and stage compositions on Sokol rallies.
- Disseratiton's aim:** To define different marks of festive scenes and stage compositions presented on Sokol rallies and to find links to current social events.
- Methodology:** Study of particular resources and corresponding historical events. By means of a direct way we will carry out a chronological description of historical knowledge. By an explorative method and a classifying analysis we will find causal relationships and signs common to particular selected performances.
- Results:** The study will deliver a summary of knowledge of starting points, creations and realizations of festive scenes and a definition of different signs in performances, scenes and stage compositions.
- Keywords:** performance, festive scenes, stage composition, Sokol rally, mass gymnastic display

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. PŘEHLED LITERATURY	10
3. CÍL A ÚKOLY PRÁCE.....	11
4. METODOLOGIE	12
5. TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	12
5.1. POHYBOVÁ SKLADBA	13
5.1.1. HROMADNÁ TĚLOVÝCHOVNÁ VYSTOUPENÍ	13
5.1.2. SLETOVÁ SCÉNA, REŽIJNÍ SKLADBA.....	14
6. VÝSLEDKOVÁ ČÁST	14
6.1. HISTORICKÝ ZÁKLAD.....	14
6.1.1. STRUČNÁ HISTORIE VŠESOKOLSKÝCH SLETŮ, SLETOVÉ SCÉNY.....	15
I. VŠESOKOLSKÝ SLET 1882.....	15
II. VŠESOKOLSKÝ SLET 1891.....	17
III. VŠESOKOLSKÝ SLET 1895.....	18
IV. VŠESOKOLSKÝ SLET 1901.....	19
V. VŠESOKOLSKÝ SLET 1907.....	20
VI. VŠESOKOLSKÝ SLET 1912.....	23
VII. VŠESOKOLSKÝ SLET 1920.....	27
VIII. VŠESOKOLSKÝ SLET 1926.....	32
IX. VŠESOKOLSKÝ SLET 1932.....	37
X. VŠESOKOLSKÝ SLET 1938.....	40
XI. VŠESOKOLSKÝ SLET 1948.....	45
XII. VŠESOKOLSKÝ SLET 1994.....	48
XIII. VŠESOKOLSKÝ SLET 2000.....	49
XIV. VŠESOKOLSKÝ SLET 2006.....	51
7. DISKUSE	54
8. ZÁVĚR	59
9. LITERATURA	60

1. ÚVOD

„Tam se svět hne, kam se síla napře! Věčný ruch, věčná nespokojenost!“

Miroslav Tyrš

21. století je plné rychlé komunikace a složitých civilizačních vymožeností. Společnost je orientována na úspěch jedince, který je pokud možno dosažen v krátké době. Sociální tlak společnosti je silný, obstat ve své sociální roli je pro jednotlivce stále náročnější. Dosáhnout uznání a úspěchu (pracovního, rodinného, společenského aj.) znamená podřídit se požadavkům doby i stále se zrychlujícímu způsobu života plného stresů. Přílišná zaměřenost na výkon jedince bez možnosti duševní a fyzické relaxace může přinášet nespočetné psychické problémy. Stavy deprese, pocity méněcennosti a osamění, neschopnost navázat komunikaci, obavy ze setkání s lidmi - tyto a další problémy vyplývají z „přetížené duše“; z nedostatku jistoty kvalitního sociálního zázemí a přiměřených návyků. Jedná se o umění uvolnění, o schopnost mezilidské komunikace (kvalitní rodinné zázemí a přátelé), o návyk účinné aktivní i pasivní relaxace. Mezi základní lidské potřeby patří potřeba společnosti, potřeba spolčování.

Spolky, které začaly vznikat na konci 19. století, vždy sdružovaly společnost lidí, které spojoval jeden hlavní zájem, obor činnosti. Jedním z mnoha spolků je Česká obec sokolská (vznik 1904), ve které se její zakladatel dr. Tyrš inspiroval hlavně antickými ideály „kalokaghatia“: Výchovou harmonicky vzdělaného člověka v oblasti kulturní, fyzické zdatnosti, psychické odolnosti a mravních hodnot. Tyto ideály jsou v různé míře důležitosti akcentovány po celou historii i současnost Sokola. Spolková činnost nabízí jednotlivci uplatnění ve všech jeho sociálních rolích. Každý se může realizovat a najít uplatnění a uspokojení při kolektivních nebo individuálních činnostech jedince, může si osvojit potřebné komunikační dovednosti a to vše prostřednictvím tvůrčí pohybové činnosti. Společné prožitky a zážitky z pohybové aktivity jsou základem trvalých sociálních vazeb.

Každý spolek má potřebu představovat svoji činnost na veřejnosti. Dnes již můžeme konstatovat, že typickou prezentací sokolské činnosti jsou velká tělovýchovná vystoupení - všesokolské slety. Všesokolské slety jsou opět součástí úspěšné národní tradice, jsou oslavou pohybu, zdraví, kultury a přátelství. Tisíce dobrovolných organizátorů, cvičitelů a cvičenců se několik let připravuje na pár sletových dnů, kdy mohou celé veřejnosti předvést výsledky své dlouhodobé činnosti. Během přípravy na vystoupení nejen navazují pevná přátelství, získávají spoustu nepřenositelných zážitků a současně pozitivně ovlivňují své zdraví i si osvojují nové dovednosti. Zvláště v dnešním 21. století je potřeba si připomínat i dobré národní tradice a posilovat národní uvědomění.

Všesokolské slety, v minulosti uváděné jako olympiády sokolské, jsou déletrvající tělovýchovně - kulturní akce, které se konají pod širým nebem. Jsou pořádány na začátku léta v určitých časových intervalech, zpravidla 6-ti letých. Různě dlouhá období mezi slety byla silně ovlivňována aktuální politickou nebo ekonomickou situací v našem státu. Každý všesokolský slet byl připravován v historicky rozličné době, v jiných politických, ekonomických a sociálních podmínkách; to ovlivňovalo:

- základní ideu všesokolských sletů
- výchozí ideu (myšlenku) jednotlivých hromadných vystoupení
- dramaturgii sletových scén, režijních skladeb

Nosnou část programu všesokolských sletů tvoří hromadná tělovýchovná vystoupení.

Tyršovo pojetí veřejných cvičení, na které všesokolské slety navazují, je typické tím, že nejde o ukázkou vrcholných sportovních výkonů, které budí obdiv diváků (Novotná 2001), ale i o ukázky snadných cvičení zvládnutých mnoha cvičenci. Tyrš vždy požadoval dokonalé provedení a uplatnění důležitých estetických principů nejen v pohybu ale i ve struktuře pohybové skladby. Základní vymezení hromadných vystoupení provedl Tyrš (1910) ve stati „Sokolské úvahy a řeči“.

Sletové scény, později režijní skladby, se vyvíjely společně s pohybovými skladbami. Pohybové kompozice tělovýchovných vystoupení se používáním různých dramatických prostředků z divadelní, hudební, výtvarné, taneční oblasti navzájem ovlivňovaly a obohacovaly. Ve sletových scénách a režijních skladbách lze většinou

vyozorovat aktuální problémy společnosti a atmosféru doby, ve které scéna či skladba vznikla.

Je zřejmé, že nelze určit přesnou hranici mezi sletovou scénou a režijní skladbou; přesto je možné, že vzhledem k jiné míře používání dramaturgických prostředků je možné některé odlišné znaky vymezit.

Všesokolský slet je akce velmi náročná z mnoha hledisek, výborné ohlasy předchozích sletů jsou zavazující. Je proto třeba se pokusit zpracovat a vyhodnotit historické souvislosti tak, aby mohly sloužit k přípravě a výchově nové generace autorů a organizátorů.

2. PŘEHLED LITERATURY

Většina poznatků týkající se historie všesokolských sletů, sletových scén a režijních skladeb byla získána studiem sletových památníků, z české odborné literatury a dostupných informací na internetu.

Největší část historických informací byla čerpána z dobových dokumentů – ze sletových památníků a historických sborníků fotografií. Jednotlivé sletové památníky byly psány rozličnou formou a dosahují různé vypovídací úrovně. Všechny všesokolské slety bohužel památník nemají – pro XI. všesokolský slet v roce 1948 nebyl památník vydán; z rozkazu komunistické vlády byla sazba rozmetána¹.

Dalším cenným zdrojem informací byl literatura od autorů: Serbus, L., Kos. B., Mihule, J. (1963): Historický vývoj a základy teorie tělovýchovných vystoupení v ČSSR. Pro potřeby své práce jsem čerpala z těchto učebních textů historické informace o vývoji tělovýchovných vystoupení. Další zdroj informací byl od autorů: Appelt, K.(1995): Pohybová skladba v teorii a praxi. I.část. a Novotná, V. (1999): Pohybová skladba v praxi a Novotná, V. (2001): Pohybová skladba – faktor společenské, pohybové a estetické kultivace člověka. Uvedení autoři poskytují této práci teoretická východiska o problematice pohybových skladeb a hromadných tělovýchovných vystoupeních.

¹ Provazníková, M., Škvor, J.: *XI. Všesokolský slet v Praze*. Konfrontation, Curych, 1976.

Použité zdroje z internetu: www.wikipedia.cz, www.velkaepocha.sk, www.novinky.cz, www.komarov.cz a informační server idnes. Na uvedených webových stránkách vyhledávám informace hlavně o novodobých všesokolských sletech, tzn. všesokolských sletech konaných v letech: 1994, 2000 a 2006.

Fotografie jsou převzaty z knih uvedených v seznamu literatury, ze soukromé fotobanky a z dostupných zdrojů na internetu.

3. CÍL A ÚKOLY PRÁCE

Cílem práce je vymezení společných znaků sletových scén a režijních skladeb všesokolských sletů.

Úkoly práce:

- shromáždit historické a současné informace o sletových scénách a režijních skladbách všesokolských sletů
- analyzovat a interpretovat zjištěné poznatky

Na základě cílů a úkolů práce jsme si položili vědeckou otázku: „Existuje vazba sletové scény s aktuálním děním ve společnosti?“

Hromadná tělovýchovná vystoupení jsou naším kulturním dědictvím. Autoři pohybových skladeb předchozích generací dosáhli mistrovské třídy ve svém oboru. Mezi pohybové skladby patří i sletové scény a režijní skladby. Vytvářením těchto hraničních pohybových kompozic, autoři byli nuceni řešit mnoho otázek, které se týkaly pohybového obsahu, hudebního doprovodu, výtvarného pojetí, choreografického řešení, architektury scény a dalších. Každé vyřešení problému přineslo vývoj v problematice sletových scén i režijních skladeb. Dobové materiály zachycují tento vývoj.

Obnovená tradice všesokolských sletů i dalších tělovýchovných slavností potřebuje připravovat autory pohybových skladeb, sletových scén a režijních scén. Přínosem bakalářské práce je stručně zpracovat základní historická data tak, aby sloužila pro nastupující generaci autorů pohybových skladeb. Domnívám se, že je třeba,

aby národní tvůrčí tradice pokračovala a novodobí autoři mohli využít bohatého historického odkazu, který je celosvětově uznávaný.

4. METODOLOGIE

Použité metody a postupy při zpracování této popisné práce jsou:

- 1) Studium jednotlivých pramenů se zjištěním historických dat.
- 2) Pomocí přímé metody provedeme deskripci historických poznatků. Budeme postupovat chronologickým postupem.
- 3) Prostřednictvím explorační metody a klasifikační analýzy vyhledáme kauzální vztahy a znaky společné jednotlivým vybraným vystoupením.
- 4) V diskusi využijeme interpretaci pramenů s ohledem na stanovené cíle a úkoly.

5. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Velká tělovýchovná vystoupení jsou složitým kulturně politickým jevem. V každé době, kdy proběhl nebo bude probíhat jakýkoliv „festival pohybu“, se bude prolínat kulturní a politická složka, vždy bude důležité v jaké době a v jakých podmínkách se slavnost připravuje. Každý všesokolský slet měl své ústřední motto, hromadné skladby byly tělovýchovným programem, sletové scény představovaly aktuální ideu a režijní skladby propojovaly sletový program. Míra politických sdělení či hrozeb na jedné misce vah a míra kulturního (divadelního, pohybového, výtvarného, tanečního, estetického) vyjádření na druhé straně byly a budou vždy dány aktuálními sociálními, kulturními a politickými podmínkami společnosti. Složka pohybová v tělovýchovných vystoupeních zůstává zastoupena v každé době měrou největší. Společné úsilí by mělo směřovat k tomu, aby krása tělovýchovných vystoupení byla vytvářena především uvědomělým gymnastickým pohybem, případně tanečním pohybem, které jsou hlavními prostředky tělovýchovného procesu.

Tělovýchovná vystoupení mohou mít různý charakter, mohou být připravována s rozdílnými počty cvičenců všech věkových kategorií i pro různý počet diváků. (např.: ukázková cvičební hodina, akademie, pódiové skladby, krajské přehlídky, župní slety, všesokolské slety, gymnastické představení, tělovýchovné slavnosti apod.).

5.1. Pohybová skladba

Od dob počátku spolkového tělocviku po současnost se rozvíjí tělovýchovná hudebně pohybová kompozice. Hlavní součástí tělovýchovných vystoupení jsou pohybové skladby.

Definici pohybové skladby uvádí Novotná (1999): „Pohybová skladba je kompozice vytvořená záměrným spojením hudby a pohybu na základě určité myšlenky. Zachovává formu, strukturu, tektoniku a principy tvorby. Pohybovým obsahem jsou převážně gymnastická cvičení a taneční prvky. K účinkům patří emociální a estetické působení na cvičence a diváky.“

Rozdělení pohybových skladeb podle počtu cvičenců²

Označení skladby	Počet cvičenců	Prostor pro předvádění
Malá	4 – 16	12 x 12 m
Střední	Do cca 50	12 x 24 m
Velká	Do 150	50 x 50 m
Hromadná malá	151 – 300	Fotbalové hřiště
Hromadná velká	301 – několik tisíc	Stadion
TV vystoupení	Společně více skupin cvičenců	Stadion atp.

5.1.1. Hromadná tělovýchovná vystoupení

Hromadná tělovýchovná vystoupení se skládají z jednotlivých pohybových skladeb, které mohou být různého druhu, mohou být použity pro různé účely.

Hromadné tělovýchovné vystoupení – jedná se o pohybovou skladbu pro velký počet cvičenců (většinou nad 200). Tento druh pohybových skladeb je zpravidla tvořen

² NOVOTNÁ, V.: *Pohybová skladba v praxi*. Praha, Karolinum, 1999. Str. 11. ISBN 80-7184-860-3

pro jednu skupinu cvičenců, která je charakterizována věkem, pohlavím, sociálním zařazením, úrovní pohybových dovedností aj. Typem skupiny cvičenců je ovlivněn výběr pohybových prostředků, hudby, úborů, pomůcek (náčiní a náradí) atd.

5.1.2. Sletová scéna, režijní skladba

Sletová scéna – jedná se zpravidla o pohybovou kompozici, která byla podřízena hlavní myšlence sletu. Při předvádění sletové scény byly využívány různé prostředky komunikace, aby idea scény byla divákovi co nejvíce srozumitelná. Používaly se divadelní, hudební, pohybové, taneční, výtvarné, architektonické, světelné, vokální i jiné prostředky. Sokolská výchova a pohybová všestranná průprava většinou byly dominující složkou obsahu představení.

Režijní skladba – je hudebně pohybová kompozice, jejíž idea je podřízena celkové dramaturgii a režii sletu. Většinou je vytvořena pro široké věkové spektrum cvičenců (děti až senioři) a bývá koedukovaná. Režisérovi může sloužit jako jednotící spojovací prvek celého programu, celého sletu. Případně může být využita jako úvod nebo závěr komponovaného sletového vystoupení. Režijní skladba může být komunikačním pohybovým prostředkem mezi diváky a cvičenci cvičícími na ploše.

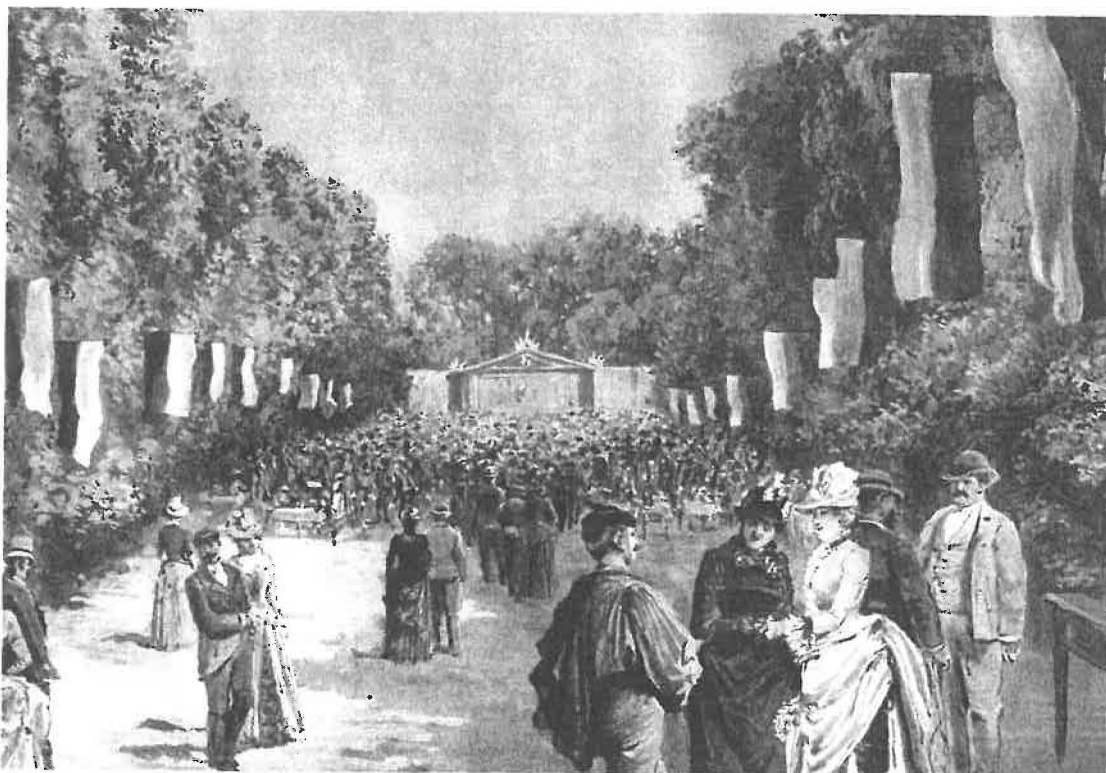
6. VÝSLEDKOVÁ ČÁST

6.1. Historický základ

„Bylo to v roce 1864, kdy poprvé setkaly se jednoty Pražská, Kutnohorská, Kolínská a Poděbradská na „Rovinách“ u Kutné Hory a provedly tam před tisíci diváků první veřejné cvičení společné. Asi 300 bylo prvních borců. Jak nepatrné začátky, jak skromná čísllice.

A minulo jenom deset let od prvního společného cvičení a 20. září roku 1874 sešlo se již padesát jednot Sokolských na Žižkově poli u Přibyslavě a jímavou, nezapomenutelnou slavností odhalilo mohylu velkého českého reka.

Stačilo jen 20 let nadšení a práce a v roce 1882 viděla Praha první slet všesokolský. Před 18 lety jich bylo jen 300, ale v r. 1882 viděl již český lid v průvodu masu 1600 mužů sdružených v 60 jednotách a 720 borců na cvičišti ostrova Střeleckého pod velením bohatýrského Miroslava.“³

I. všesokolský slet 1882

6.1.1. Stručná historie všesokolských sletů, sletové scény

I. VŠESOKOLSKÝ SLET 1882

Fakta

Datum konání:	18. 06. 1882
Místo konání:	Praha, Střelecký ostrov
Obsah:	prosná mužů cvičení mužských družstev na náradí

³ Scheiner J. a kol.: *IV. všesokolský slet 1901*. Československé sokolstvo, 1901.

Počet cvičících: 720 cvičenců z 80 sokolských jednot

Průvod: 1 600 sokolů v kroji

Komentář

První sokolský slet byl organizován pod názvem Jubilejní slavnosti Sokola Pražského při příležitosti oslav 20. výročí založení Sokola v Praze na Střeleckém ostrově. Až později byl nazván prvním všesokolským sletem. Konal se v době vlády habsburské monarchie a bylo zřejmé, že změna na federativní uspořádání státu je v této politické situaci neuskutečnitelná. Bylo jasné, že je třeba posilovat výchovu českého národa zaměřenou na brannou zdatnost. Sokol byl v tomto období převážně mužským spolkem a začlenění branné přípravy do sokolského programu bylo v té době samozřejmé. Vliv žen na program Sokola byl minimální, odpovídal postavení ženy koncem 19. století. I proto v roce 1869 založily Klemeňa Hanušová a Sofie Podlipská Tělocvičný spolek dívek a žen pražských.

Prováděná prostná cvičení byla převážně statická, pohyby byly přesné, rázné, tvrdé a úsečné – vycházely z mužského provedení. Při veřejných cvičeních cvičenci vytvářeli na liché doby statické polohy a na sudé doby byl vždy návrat do stejné spatného. Muži cvičili za doprovodu úderů tyčí o rezonanční podložku.

Na náradí cvičilo celkem 46 družstev s jedním střídáním. Cvičilo se na bradlech, koni našít i naděl a na hrazdě.

Sokolský průvod byl největší průvod, který v té době prošel Prahou – 1600 sokolů v kroji. V průvodu hrála hudba Sokola kolínského. Zahraniční sokol byl zastoupen americkou, lublaňskou, záhřebskou, chorvatskou i slovinskou delegací.

I. všesokolský slet byl jediným sletem, kterého se dožil dr. M. Tyrš; sám slet řídil a přál si, aby se slavnost Sokola Pražského stala slavností všesokolskou. Jeho přání se splnilo, slety jsou i v 21. století.

Sletová scéna na prvním všesokolském sletu nebyla uvedena.

II. VŠESOKOLSKÝ SLET 1891

Fakta

Datum konání:	28. – 30. 6. 1891, Zemská jubilejní výstava
Místo konání:	Praha, Stromovka
Obsah:	prostná mužů cvičení mužských družstev na náradí
Počet cvičících:	2 300 cvičenců ve společných prostných cvičení s tyčemi
Průvod:	5 520 sokolů v kroji

Komentář:

Druhý všesokolský slet se konal v době trvalého odboje proti tvrdému režimu Rakouska – Uherska. Režim nepodporoval slučování slovanských spolků. Původně se druhý všesokolský slet měl konat v roce 1887, vládě se podařilo znemožnit pořádání sletu.

Zákaz, který měl směřovat k potlačení sokolských myšlenek, naopak vzbudil větší sílu a odhodlání, které vyvrcholilo uspořádáním druhého všesokolského sletu při Jubilejní výstavě. Zemská jubilejní výstava, uspořádaná v roce 1891, ukazovala kulturní vyspělost českého národa ve všech oborech; stala se velkolepou příležitostí ukázat veřejnosti vývoj Sokola za 30 let jeho existence.

V prostných cvičili muži za doprovodu živého hudebního orchestru Karla Šebory. Prostná byla obohacena o podřepy a dřepy.

Cvičení na náradí nově oživilo „různosti“: hra s míčem, vyhazování s plachtou, přetlaky, přetahování, ukázky kroužení s kužely za doprovodu hudby, pořadová nebo zápasnická cvičení. Zpestření programu bylo diváky přijato velmi pozitivně.

Průvodem šlo 5 520 sokolů v kroji, to je o 245% více než na prvním sletu. Průvod vedl čtyřicetičlenný jízdní sbor Sokola Pražského za doprovodu sokolských hudeb. Zahraničním sokolům pražská policie nepovolila účast.

II. všesokolský slet byl ukázkou vlasteneckého zápalu, mužného sebevědomí a manifestací českého ducha v nové době. Tato událost dala průchod touze po důstojném životě.

Sletová scéna uskutečněna nebyla, zařazení „růzností“ bylo prvním náznakem režijní skladby.

III. VŠESOKOLSKÝ SLET 1895

Fakta

Datum konání:	29. 6. – 1. 7. 1895, Národopisná výstava
Místo konání:	Praha, Letenská pláň
Obsah:	prosná mužů cvičení mužských družstev na náradí
Počet cvičících:	4 287 cvičenců 715 dorostenců
Průvod:	7 533 účastníků v kroji

Komentář:

Básník Karel Hlaváček nazval III. všesokolský slet „pohotovostí k pohraniční službě proti nepřátelskému vztaženému drápu“; dobová politická atmosféra proti Rakousku byla čím dál tím více napjatá.

Pouhé čtyři roky uběhly od II. všesokolského sletu, stejný organizační tým připravil i III. všesokolský slet, tentokrát při příležitosti Národopisné výstavy. Původně mělo být cvičiště v prostoru výstaviště, ale pro velký počet přihlášených cvičenců bylo nutné vyhledat nové prostornější místo. Nové cvičiště sokolové vybudovali svépomocí v Praze na Letenské pláni.

Program sletu se skládal ze cvičení prosných, cvičení na náradí a dalších programových bodů. Poprvé na veřejném cvičení vystoupili i zahraniční sokolové. V pohybových skladbách mužů došlo k dalšímu vývoji: cvičenci s tyčemi ve stejné

době cvičili rozdílný cvik. Jako novinka přibyla pořadová cvičení pražských a okolních jednot.

Průvod během všesokolského sletu se stal tradicí. Stále se zvyšující počet účastníků a podpora diváků, to vše vyjadřovalo sílící vlastenecké nadšení a soudržnost českého národa.

Zařazení her a pořadových cvičení podpořilo poutavost a výrazně zlepšila návaznost jednotlivých vystoupení celého sletového programu. Sletová scéna prozatím zařazena nebyla.

IV. VŠESOKOLSKÝ SLET 1901

Fakta

Datum konání:	28. 06. – 01. 07. 1901
Místo konání:	Praha, Letenská pláň
Obsah:	cvičení žen cvičení mužů
Počet cvičících:	6 705 cvičenců prostných 1 988 žáků a dorostenců 867 žen kombinovaná skladba s kuželi, cvičení na náradí a hry.
Průvod:	11 095 sokolů v průvodu

Komentář:

IV. všesokolský slet byl veřejným spojenectvím Čechů a Francouzů, příslibem vzájemné pomoci v možných nesnázích. Průvod Prahou se stává očekávanou sokolskou prezentací a začíná stále více vyjadřovat politické smýšlení Sokola.

Poprvé byla zařazena skladba žen, která sklidila veliký ohlas a prokázala, že tělesná zátěž ženy neohrožuje, ale naopak prospívá jejich fyzickému i duševnímu zdraví. Ženy cvičily s kuželi na svižnou Kříčkovu hudbu.

Sokolská mládež, která se na sletu představila prvně, předvedla společné cvičení s tyčemi, cvičení na náradí, hry i závody.

V mužských skladbách se objevily údery a kopy převzaté z boxu.

Mohutný průvod, přes 13 000 sokolů pod 350 prapory za doprovodu 14 hudebních sborů, šel Prahou za nadšeného jásotu a pozdravů od davů v ulicích až na Staroměstské náměstí. Politická atmosféra byla jako naplněný sud střelného prachu. Všem bylo jasné, že vláda Rakousko – Uherska je neudržitelná.

Sletová scéna se ještě v programu sletu neobjevila, režijní spojovací prvky (hry, závody atd.) se staly běžně používaným prostředkem k podpoře spádu programu.

V. VŠESOKOLSKÝ SLET 1907

Fakta

Datum konání:	27.06. – 02. 07. 1907
Místo konání:	Praha, Letenská pláň
Obsah:	cvičení žen, mužů, dorostu a žactva
Sletová scéna	Šachový turnaj
Počet cvičících:	7 600 cvičenců prostných
	2 304 cvičenek s kuželi
	500 dorostenců
	1 800 žáků
	500 žákyň
Průvod:	12 555 účastníků v průvodu
	177 jezdců

Sletová scéna Šachový turnaj

- Autoři: S. Havlík, J. Klenka
- Hudba: K. Pospíšil
- Výtvarník: K. Štapfer
- Architekt: J. Herain, L. Srb
- Idea: dramatizace vítězství J. Žižky nad králem Zikmundem
- Obsah: sletová scéna znázornila vítězství husitského vůdce Jana Žižky nad králem Zikmundem u Německého Brodu v r. 1422. Místo figurek se na velké scénické šachovnici pohybovaly skupiny kostýmovaných husitských i křižáckých bojovníků.
- Počet účinkujících: 4 000
- Dramaturgie: Byl použit působivý vokální dramaturgický prostředek, na závěr scény husitské vojsko zpívalo chorál „Kdož jste boží bojovníci“.

V. všesokolský slet 1907, Sletová scéna Šachy, detail šachovnice

Komentář:

Pátý všesokolský slet se opět konal v Praze na Letenské pláni a byl spojen s mezinárodním závodem Evropské tělocvičné unie. Slet byl zároveň oslavou 25. výročí prvního sletu a program obohatilo několik nových prvků. Nejvýznamnější novinkou byla sletová scéna Šachový turnaj a představení žákovské kategorie.

První sletová scéna pod názvem Šachový turnaj znázornila formou sestavené šachové hry vítězství Jana Žižky z Trocnova nad císařem Zikmundem u Německého Brodu v r. 1422. Hru hráli sokolské skupiny v dobových kostýmech i ve zbroji husitských i křížáckých vojsk. Představení bylo zakončeno impozantním zpěvem chorálu Kdož jste boží bojovníci, tvůrci použili sborového zpěvu jako velmi působivého dramaturgického prostředku. Úspěch „Šachů“ předčil daleko všechna očekávání a ukázal cestu příštím podobným podnikům, které se staly již nerozlučnou součástí všech dalších všesokolských sletů.⁴ Touto sletovou scénou byl vyzdvihnut branný program Sokola a zároveň byly připomenuty slavné okamžiky českého národa.

Podařilo se prosadit představení her školní mládeže. 1 800 dětí cvičilo se švihadly, obroučky, tamburínami, míči. Dále žactvo závodilo v běhu a různých zábavných hrách.

Sokolský dorost, děvčata v modrém a chlapci v rudém oblečení, se předvedl ve společném vystoupení před 78 000 diváky. Sklidil nadšené a jásavé projevy uznání.

V pohybových skladbách se začínalo používat symboliky: pád do polohy přemoženého bojovníka. Objevily se taneční prvky: taneční kroky ve skladbě Američanek a moravské lidové tance.

Triumfální sokolský průvod Prahou byl již tradičním zlatým hřebem sletových dnů. Stále vzrůstal počet účastníků a zvětšovala se odezva v ulicích.

Pátý všesokolský slet podepřel myšlenku slovanské vzájemnosti v tak nejistých časech před vypuknutím I. světové války.

⁴ Kolektiv: *Lví silou, pocta a dík sokolstvu*. Nakladatelské družstvo Máje, 1948. Str. 114

V. všesokolský slet 1907, Sletová scéna Šachy, detail vojska

VI. VŠESOKOLSKÝ SLET 1912

Fakta

Datum konání:	25. 06. – 06. 07. 1912
Místo konání:	Praha, Letenská pláň
Obsah:	cvičení žen, mužů, dorostu a žactva
Sletová scéna	Marathón
Účast:	17 712 účastníků v kroji
	18 000 cvičenců
	5 600 cvičenek
	1 050 dorostenců
	2 097 žáků
	1 980 žákyň

Sletová scéna Marathón

- Autor: K. Domorázek
- Režisér: J. Kvapil
- Architekt: A. Dryák
- Výtvarník: J. Wenig
- Hudba: L. Prokop
- Idea: řecké dějiny, inspirace Tyršova, ideál sokolské národní výchovy
- Obsah: oslava vítězství hrstky athénských bojovníků nad přesilou Peršanů.
- Aktuální sdělení: do scény zařazen pětiboj (pentatlon)
- Scéna symbolizovala: předzvěst blížící se války (stísněná nálada na počátku scény a radost na konci)
- Počet vystupujících: 1 500

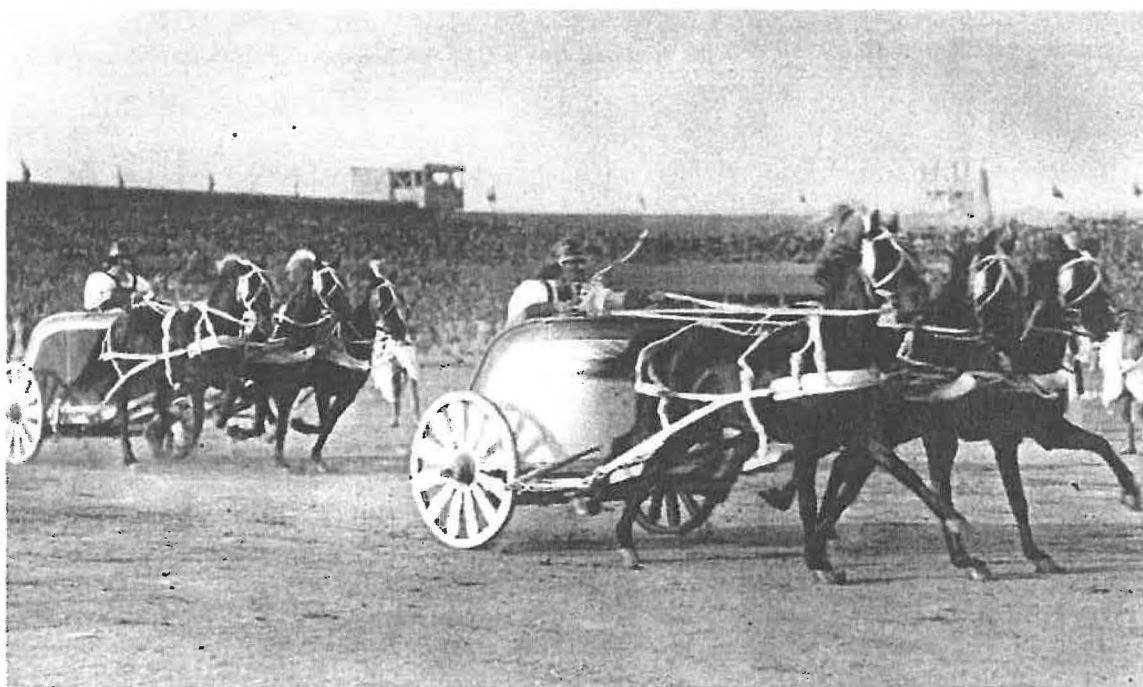

VI. všesokolský slet 1912, sletová scéna Marathón, athénské vojsko běží do boje

Komentář:

VI. všesokolský slet probíhal ve velmi napjaté politické situaci v Rakousku - Uhersku. I přes úřední výzvu se nehrála rakouská státní hymna a nebyl vyvěšen ani jeden rakouský prapor. Starosta Sokola Scheiner odmítl pozvat císaře Františka Josefa na slet i přes jeho výslovné přání. Slet se konal v jubilejním 50. roce trvání českého Sokola jako první slet Svazu slovanského Sokolstva. Na slet přijeli zástupci všech Slovanů, mimo Poláků.

Slavná sletová scéna měla zdůraznit souvislost Sokola s hellenismem, ze kterého vycházel dr. M. Tyrš. Scéna Marathón ukázala příklad malého národa, který byl schopen se ubránit daleko mocnějšimu dobyvateli. 1500 sokolských sester a bratrů bylo oblečeno do šatů starého Řecka a s modlitbou očekávali výsledky boje. Smrtelně vyčerpaný běžec přinesl zprávu o vítězství.

VI. všesokolský slet 1912, sletová scéna Marathón

Jaroslav Kvapil v roce 1948 vzpomíná na Marathón:

„Když jsme před šestatřiceti lety chystali o šestém všesokolském sletu scénu marathónskou, nenadáli jsme se, že vzpomínka na ni vejde do let příštích prismatem té první světové války, jež vypukla za dvě leta poté a na jejímž konci pozdravili jsme svou státní samostatnost. Snad právě tímto prismatem vidíme dnes tehdejší náš Marathón jakoby předzvěst toho, čeho jsem pak zažili, i není divu, že scény na tehdejším letenském sletišti utkvěly v paměti i ve vzpomínkách jako veliká událost, již už žádná pozdější sletová scéna nepřekonala“⁵

Hodnocení dobovým tiskem:

„Jest po všem. Marathón byl snem, pak skutečností, teď vzpomínkou. Ale vždycky vítězstvím: r. 493 před Kristem vítězstvím malého národa nad perskou přesilou, včera vítězstvím síly a kázně sokolské a umělecké kultury malého národa českého...“

V pohybových skladbách se objevily užité pohyby: např. vrh koulí, vypouštění šípů. Akrobatické prvky byly zařazeny ve skladbě žákyň. Silný vliv Dalcrozova⁶ směru poznamenal ženské skladby a ve větší míře byly začleněny taneční kroky a rytmizace pohybu.

VI. všesokolský slet posílil národní sebevědomí, oživil myšlenky státního práva a naději v samostatnost.

⁵ Kolektiv: Lví silou, pocta a dík sokolstvu. Nakladatelské družstvo Máje, 1948. Str. 121

⁶ (Jaques-Dalcroze) *Émile*, *6.7.1865 - †1.7.1950, vlastním jménem Émile Jaques, švýcarský hudební pedagog a skladatel. Je zakladatel rytmické gymnastiky. Působil jako profesor konzervatoře v Ženevě. V roce 1910 založil vlastní školu v Hellerau u Drážďan, v roce 1915 Institut Jaques-Dalcroze v Ženevě. Jeho metoda spojuje pohyb s rytmickým a hudebním vnímáním. Vycházejí z ní všechny systémy rytmiky. Znamenala přínos pro základní školení tanečnicků. je autorem zvláště oper, vokální, klavírní a jiné hudby. Zdroj: CoJeCo

VII. VŠESOKOLSKÝ SLET 1920

Fakta

Datum konání:	20. 06. – 30. 06. 1920
Místo konání:	Praha, Letenská pláň
Obsah:	cvičení žen, mužů, dorostu a žactva
Sletová scéna	Stavby sochy svobody
Účast:	27 088 cvičenců
	23 472 cvičenek
	9 500 dorostenců
	10 112 dorostenek
	6 260 žáků
	4 920 žákyň
Průvod:	56 000 účastníků

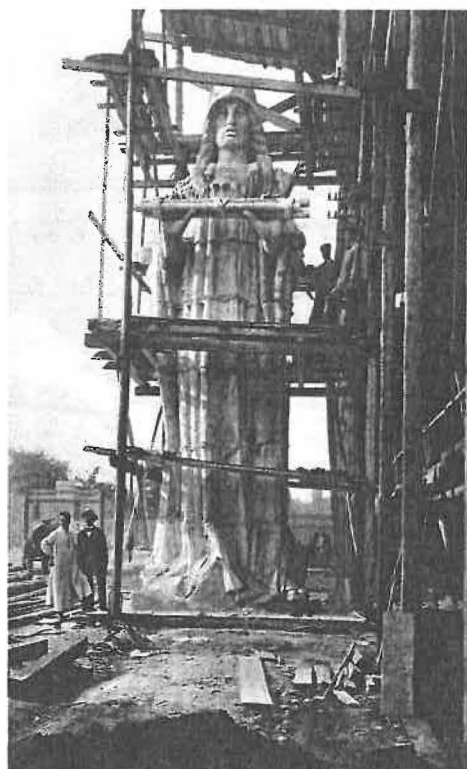
Sletová scéna Stavba sochy svobody

Autoři:	M. Alexandrova, J. Kvapil, A. Očenášek, O. Rábl, J. Wenig.
Režisér:	J. Kvapil
Hudba:	A. Provazník
Libreto:	K. Mašek
Sochař:	prof. Štursa, O. Rábl
Výtvarník:	J. Wenig
Stavba:	stavitel A. Dryák
Představitelka Matky Vlast:	Růžena Nasková

- Idea: budování československé svobody, sokolské čtyry jako obranné národní vojsko, etnografická bohatost, národní zvyky a obyčeje
- Obsah: Československý lid buduje svoji svobodu, znázorněnou sochou.
- Scénu vytvářelo: 3 600 lidí.
- Hudba: Smetanova Libuše, české, slezské, moravské a slovenské národní písně.

VII. všesokolský slet 1920,
Pomocný model Sochy svobody

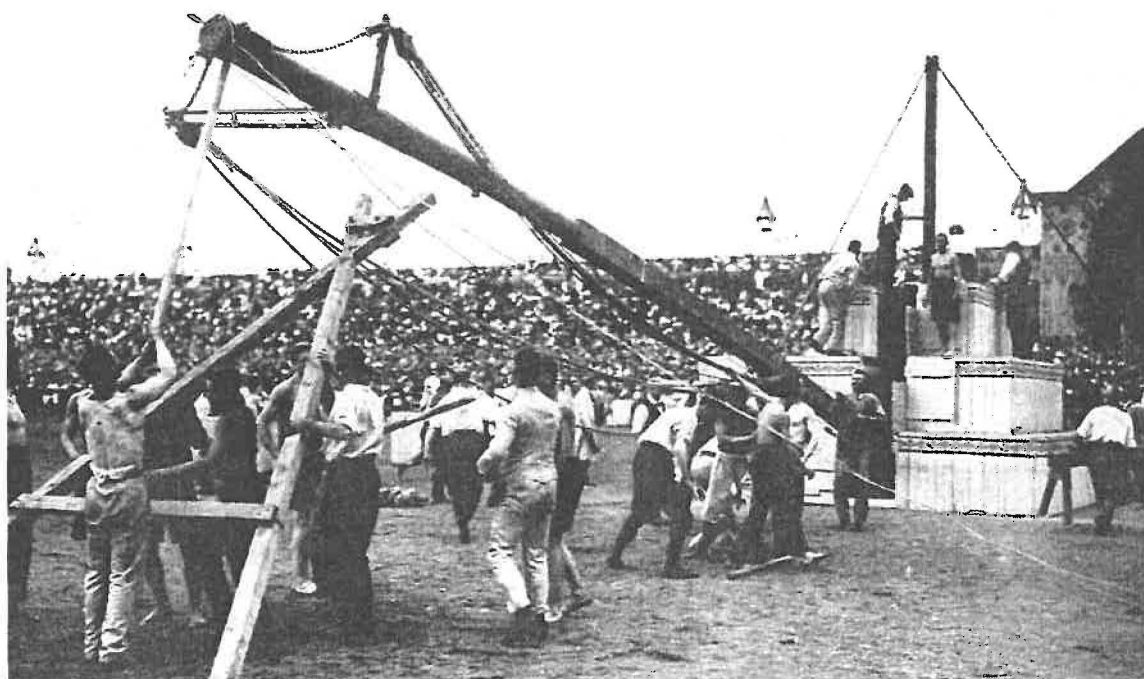
VII. všesokolský slet 1920,
Stavba skutečné Sochy svobody

Komentář:

VII. všesokolský slet, první slet ve svobodné československém státě, konaný jen dva roky po skončení I. světové války. Tento slet oslavoval samostatnost a zároveň uctíval památku hrdinně padlých Sokolů. Podmínky k uspořádání sletu nebyly příznivé, vláda nedoporučila uspořádání sletu, zásobovací podmínky byly stále katastrofální. Přes všechna úskalí se VII. všesokolský slet konal.

V pořadí třetí sletová scéna ztělesňovala osvobození našeho národa. Ve sletové scéně Stavba sochy svobody účastníci divadelně předvedli, jak celý národ buduje svou svobodu. Každá část národa (Češi, Hanáci, Slováci, Slezané a další) přivezla kámen, válka stavbu přerušila, ale nepřekazila, přišly legie a dílo stavby dokončily.

Socha představovala slovanskou ženu (matku Vlast) v pevném nakročeném postoji, v sevřené ruce držela pruty svornosti, byla podobná Libuši. Vysoká byla 15 metrů (6m podstavec, 9m socha). Použitým materiálem bylo dřevo, pokryté směsí sádry, pilin a magnesia; směs vytvořila dojem hrubě tesaného pískovce. Socha byla ze 14 částí, o hmotnosti 200 – 700 kg. Pro tuto velmi náročnou stavbu byl vyroben speciální jeřáb.

VII. všesokolský slet 1920, stavba Sochy svobody pomocí speciálního jeřábu

Pro podtržení mladé a tvořivé atmosféry autoři vymysleli pohybující se stuhu představovanou 200 dívkami, které byly oblečeny v národních krojích.

Růžena Nasková po letech vzpomíná (v roce 1948):

„Byla jsem tak šťastna, že mi byl svěřen úkol představovat matku Vlast. Láska, nadšení a bratrská družnost, která byla mezi námi všemi od první zkoušky po všechny dny práce, zůstane mi v paměti po všechny časy. ... Jak pyšně jsem nesla korunu ze zlatého lipového listí, když jsem v bílé slovanské říze kráčela před očima tisíců rozlehlým sletišťem v úloze tak čestné a rozechvívající. Srdce mi bilo vroucím dojetím a oči se plnily slzami. Matka Vlast zoufající, pokořená, znaveně vztahovala k nebi bezmocné paže, aby posléze klesla přemožena do prachu, mezitím co čtyři apokalyptičtí jezdcí se v divokém trysku přehnali pustou plání. Ale v tom už přicházelo jaro národa, děti zpěvem probudily vysílenou Matku Vlast a vedly ji v láskyplném triumfu tam, kde zatím ze základů vzrostla spojenými silami celého národa socha Svobody, na jejíž podstavec jsem v závěrečné apotheose vystupovala vždy rozechvěna a šťastna.“⁷

Dobové hodnocení scény:

Při loučení při posledním provedení scény plakaly sestry hlasitě a bratřím jihly oči. Z nich žádný nehrál, nýbrž žil svou roli, plným srdcem, naplněným radostí z nabyté svobody. Myslím, že sotva prožiji v životě sokolském silnější dojmy nežli ony mezi tímto národem, který stavěl sochu Svobody.⁸

Sletová scéna byla velmi krásná a pro přítomnost hluboce symbolická. Ale byla spíše divadlem; nebylo to nic specificky sokolského.⁹

Ve skladbách se projevil vliv Hébertovy přirozené metody, prezentované A. Očenáškem v dorostenecké skladbě použitím přirozených a spontánních pohybů. Ve skladbách mládeže se objevily motivy dětských her (hra na špačka). Ženy zařadily pohyby v osminovém rytmu a poprvé vyjádřily duševní stav pohybem (radost a žal).

⁷ Kolektiv: *Lvi silou, pocta a dík sokolstvu*. Nakladatelské družstvo Máje, 1948. Str. 134

⁸ Kolektiv: *Památník VII. Sletu všesokolského v Praze 1920*. Str.256, autor A.Očenášek. Československá obec sokolská, Praha 1923.

⁹ Kolektiv: *Památník VII. Sletu všesokolského v Praze 1920*. Str.: 267, autor O.Zich. Československá obec sokolská, Praha 1923

Na VII. všesokolském sletu poprvé vystoupila Československá armáda.

Průvod Prahou prvního svobodného sletu znamenal pro Sokoly projevení vděčnosti a díky hlavnímu městu za přízeň a ochranu v dobách Rakouska – Uherska. Panovaly mírné obavy, jak Pražané průvod přijmou. Pochod Prahou byl i tentokrát velkolepý a velmi dobře občany přijatý. Průvodu se účastnily poprvé ženy, dorost měl svůj průvod první sletový den.

V tomto období Sokolské hnutí velmi pomohlo nově vznikajícímu státu. Na výzvu prozatímně vládnoucí Národní rady se sokolové ve spolupráci se studenty a dělnickými tělocvičnými jednotami ujali pořádkové a strážní služby, vytvořili vojensky organizované pluky Stráže svobody. Druhá pomoc proběhla v roce 1919, kdy sokolové opět na výzvu vlády poslali dobrovolníky do Maďary napadeného Slovenska. Teprve poté se Česká obec sokolská začala věnovat přípravě VII. všesokolského sletu. Slet vrátil národu sebedůvěru a ukázal cestu k běžnému spokojenému životu. Sletová scéna Socha svobody emotivně vyjádřila válečné prožitky českého národa a zdařile ztvárnila konec války a očekávanou slibnou budoucnost.

VII. všesokolský slet 1920, Závěr sletové scény Socha svobody

VIII. VŠESOKOLSKÝ SLET 1926

Fakta

Datum konání: 26.06. – 06. 07. 1926
Místo konání: Praha, poprvé na Strahovské pláni
Obsah: cvičení žen, mužů, dorostu a žactva

Dvě sletové scény: Kde domov můj

Město slunce

Účast: 30 000 cvičenců
25 000 cvičenek
14 076 dorostenek
13 888 dorostenců
6 860 žákyň
5 780 žáků

Průvod: 50 590 žen a mužů
25 972 dorostenek a dorostenců

Sletová scéna Kde domov můj

Idea: láska československého člověka k vlasti
Obsah: státní hymna Československé republiky Kde domov můj
rozložena do třech obrazů

Sletová scéna Město slunce

Idea: vzdělání a sokolská výchova mladých jako cesta budoucnosti
Obsah: husitské minulost Plzně jako základ budoucnosti moderní
novočeské Plzně.

děj byl rozdělen do dvou obrazů

Autoři: J. Hodek, JUDr. A. Šíp
Pohyb: E. Štrunc
Hudba: J. Horák

Komentář:

Snaha po vybudování života v míru po konci I. světové války ovládala všechny národy Evropy. Uspořádání VIII. všesokolského sletu bylo mezi veřejností vnímáno jako „věc celého národa“ a budovatelské pracovní úsilí přinášelo plné vychutnání pocitu štěstí ze svobodného života.

Strmě vzrůstal počet členů v České obci sokolské. Rok před sletem (1925) Sokol dokončil své ústředí – Tyršův dům, který byl ihned zasvěcen přípravám VIII. všesokolského sletu. Sletišťe bylo přemístěno do větších a stabilizovanějších prostor strahovských lomů a přilehlého okolí.

V programu VIII. všesokolského sletu byly uvedeny dvě sletové scény: Kde domov můj a Město slunce.

Sletová scéna Kde domov můj vyjadřovala hlubokou lásku k české vlasti. Rozdělení scény do třech obrazů přineslo divákům možnost pochopit a prožít se cvičenci děj scény. První obraz uvádějí slova „...voda hučí po skalínách...“, v plynulém rytmickém pohybu postupují na scénu dvě zelené plochy luk, protéká jimi potůček, lemovaný žlutými blatouchy a oživený létajícími motýly. Krásná atmosféra radostné pohody české krajiny.

VIII. všesokolský slet 1926, sletová scéna Kde domov můj - motýlci

Ve druhém obraze přicházejí Slované s praotcem Čechem aby osídlili kraj. Kolem jejich starých bůžků se rychle rozvíjí čilý život, praotec Čech vyorává první brázdou v panenské půdě a houfy obětních bílých holubů se vnesou nad cvičištěm aby přinesli dobrou úrodu. Nastává čas všední práce: okopávání půdy, setí, sekání atd.

VIII. všesokolský slet 1926, sletová scéna Kde domov můj – příchod Praotce Čecha

Do pokojné pracovní nálady se vloudí cizí zvědové. Dramatický třetí obraz sletové scény Kde domov můj ukazuje zákeřné přepadení Slovanů cizími zvědy. Slovanští bojovníci odrážejí útok a poznávají ve svých sousedech záluďného nepřítele, který opět Slovany napadá. Matka Vlast posiluje Slovanské bojovníky v boji proti

přesile. Nepřítele bojovníci rozpráší a národ se vrací k žehnající matce Vlasti, zpět do své pokojné práce a šťastnému životu za doprovodu slov „... a to je ta krásná země...“

Ve sletové scéně Kde domov můj tvůrci bohatě využili dramatických prostředků: barev, pohybu, rytmicky se vlnících mas. Všechny pohyby sekáčů, rozsévaček; pohyb potůčku; pohyb útočících nepřátel byly dokonale skloubeny s hudebním doprovodem, cvičenci prováděli rytmické pohyby. Tato rytmizace pohybu je efektní hlavně na velkých plochách, při větším počtu cvičenců; cvičilo se na ploše 310 x 202 m.

VIII. všesokolský slet 1926, sletová scéna Kde domov můj – žito ve snopech obklopeno travou

Dobové hodnocení sletové scény Kde domov můj:

Obraz krásné země národa, který v ní žije jen pro práci a dovede se v čas nebezpečí postavit na obranu vlasti, byl symbolicky zidealisován, byv ztmelen pro oko i sluch v celek umělecky hodnotný. Svými hodnotami tělocvičně-rytmickými zapadla alegorická scéna do tělocvičného pořadu VIII. sletu jako jeho závěrečné číslo připojené ne pouze pro podívanou, nýbrž jako číslo opravdové – jak časové, tak i vnitřně cenné – vyvrcholení a obohacení.¹⁰

Sletovou scénu Město slunce předvedly župy jihočeská a západočeská. Tvůrci v této sletové scéně historické odkazy vyřešili náznakem, nepoužili historických kostýmů, jádrem byla tělocvičná skladba, skládající se ze základních pohybových prostředků. V první části scény znázornili husitskou minulost Plzně a ozbrojený Žižkův

¹⁰ Památník osmého sletu všesokolského v Praze 1926. Str. 68. Československá obec sokolská. 1927

odchod z Plzně na Tábor. Ve druhé části sletové scény sokolská vzdělaná mládež splnila přání svých předků a z Plzně se stalo „Město slunce“, rozkvetlé moderní město. Celkem vystoupilo 2 050 cvičenců.

VIII. všesokolský slet 1926, sletová scéna Město slunce

Dobové hodnocení sletové scény Město slunce:

Bohužel, že slunce na obloze neuvítalo scény tak, jak toho zasluhovala; zato déšť dostavil se na počátku ve vydatné míře, aby doplnil ještě louže a bláto na cvičišti, způsobené deštěm na počátku cvičení. To ovšem značně vadilo k dobré náladě. Možná říci, že scéna byla význačným bodem pořadu sletového a že zanechala hluboký dojem u těch, kteří ji pochopili.¹¹

VIII. všesokolský slet také představil ve svém programu československou armádu ve vojenské scéně. Při této scéně opět v publiku převládaly radostné emoce z ukončené války a euforie za vzniku První republiky. Vojsko ukázalo bojové momenty a předvedlo alegorii moderního smíšeného boje všech zbraní a bojových prostředků. Celkem se prezentovalo: 1 rota pěší, 1 četa těžkých kulometů, 1 eskadrona cyklistů, 1 četa obrněných aut, 1 četa jízdy, 1 četa tanků, 1 oddíl lehkého dělostřelectva, 1 automobilizovaná baterie, letectvo, balon, 1 protiletadlová baterie.

¹¹ *Památník osmého sletu všesokolského v Praze 1926*. Str. 158. Československá obec sokolská. 1927

Dobové hodnocení vojenské scény:

Nezapomenutelný okamžik, kdy vojska dvou spřátelených států vzdávala čest hlavě našeho státu – na sokolském sletišti. Nekonečné projevy obecnstva přehlušily údery vojsk, rachot vozů a nesly se nad hlavami těch, kteří postupovali v jednom proudu kolem tribun. Byl to významný okamžik, při kterém jsme si přáli, aby byl trvalý a vždy tak dojemný.¹²

Na konci 30.let 20.století začala být znatelná nebezpečnost fašistických myšlenek. Sletové dny opět znamenaly velkou politickou událost. Sokol, nepolitický živel, ukázal tisíce dobrovolníků oddaných republice. Sletová scéna *Kde domov můj*, která zobrazovala lásku československého člověka k vlasti, aktuálně reagovala na politickou situaci a dala jasně najevo odhodlání bránit svou vlast. Druhá sletová scéna, *Město slunce*, v dané politické atmosféře zanikla.

Ve větší míře se objevilo používání dramaturgických prostředků: opakované užití chorálu, hromadný pozdrav *Nazdar* aj. Do tvorby skladeb byly začleněny nové poznatky z oblasti fyziologie člověka, estetické hledisko ustoupilo mírně do pozadí.

IX. VŠESOKOLSKÝ SLET 1932

Fakta

Datum konání:	hlavní sletové dny 01. – 06. 07. 1932
Místo konání:	Praha, Strahov
Obsah:	cvičení žen, mužů, dorostu, žactva a předškolních dětí III. hry středoškolské mládeže
Sletová scéna:	Tyršův sen
Účast:	30 000 mužů 28 000 žen

¹² *Památník osmého sletu všesokolského v Praze 1926. Československá obec sokolská. 1927*

	14 008 dorostenců
	13 975 dorostenek
	14 574 žáků
	16 550 žákyň
Průvod:	23 405 dorostenek a dorostenců
	54 616 žen a mužů

Sletová scéna Tyršův sen

Idea:	vzdání holdu Tyršovým idejím při příležitosti jeho 100. výročí narození
Obsah:	ztvárnění Tyršových idejí a jeho antických vzorů, děj byl rozdělen do 6 obrazů
Autor:	K. Domorázek
Hudba:	L. Prokop
Režisér:	dr. J. Bor
Spolupráce:	A. Očenášek

Dobové hodnocení scény:

Zakladatel novodobých olympijských her baron Pierre de Coubertin mezi jiným napsal v 9.č. „ Bulletin du bureau international de pedagogie sportive (Lausanne): „Nic nepřevyšuje krásu scény provedené k jeho (Tyršově) počtě. Jakou vášnivou radost by pociťoval Feidiás¹³, kdyby mohl vnímati tuto neslýchaně krásnou vidinu!“¹⁴

Věstník župy Jungmannovy: „Ze všech nesčíslných dělníků na sletovém díle nejvíce jsem se obdivoval těm, kteří působili při slavnostní hře. Nehledíc k mnoha

¹³ Feidiás (asi 490 př. n. l. – asi 430 př. n. l.) byl antický řecký sochař klasického období. Patří k nejvýznamnějším světovým sochařům, nejslavnější dílo: Zeus Olympský, který byl považován za jeden ze sedmi divů světa.

¹⁴ Procházka, R.: *Památník IX. sletu všesokolského*. ČOS, Praha. 1933. str. 263

zkouškám, k nimž spěchali rovnou z kancelářů a z dílen, přemnoží těch osm slavných dnů byli jen herci a ani jednou diváky. Milionu lidí poskytli nádhernou podívanou, sami ničeho nevidouce; to je oběť, jakou nepřinese své věci nikdo, než celý sokol, celá sokolka.“

IX. všesokolský slet 1932, sletová scéna Tyršův sen

Komentář:

Rok 1932 byl 100. výročím narozením dr. Miroslava Tyrše a 70. výročím založení Sokola.

Evropě hrozil fašismus, svět prodělával těžkou hospodářskou krizi. Slet poskytl mnoho pracovních příležitostí, Sokol tím pomohl částečně snížit nezaměstnanost.

Devátý slet v roce 1932 byl oslavou dr. Tyrše, zakladatele Sokola. Sletová scéna Tyršův sen byla uvedena celkem osmkrát. První scéna uvedla Tyršův hlas, jako druhý obraz se odehráli olympijské hry. Závody antických trojspřeží udivovaly šílenou odvahou jezdců. V nejúchvatnější scéně na ploše cvičiště zůstaly jen sochy a stavby a tehdy se Tyršův sen změnil ve skutečnost; statní Helénové se změnili v novodobé sokolské borce. Režisér Jan Bor s pomocí 5000 účinkujících vytvořil pohybové divadlo

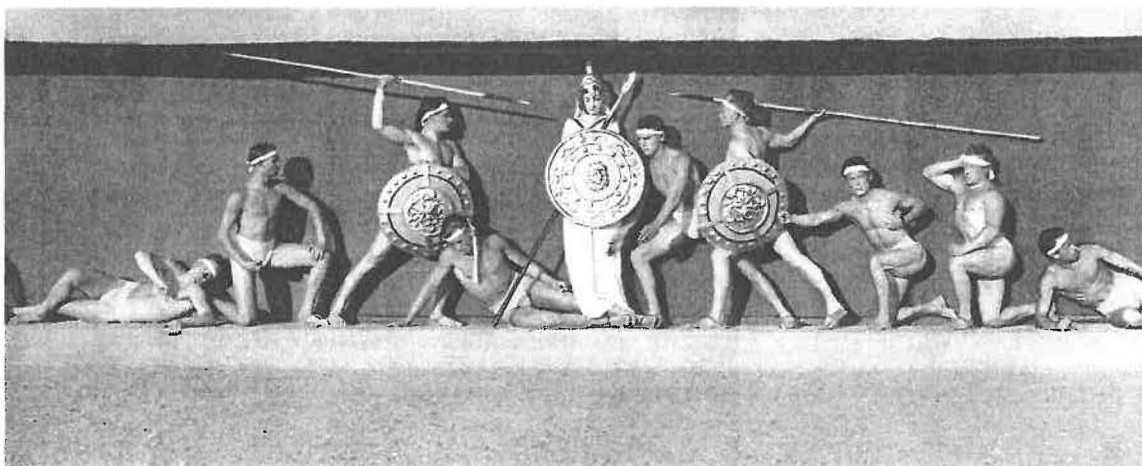
plné dojmů a emocí. Bohatě využil kostýmů, zpěvu, orchestrální hudby a mluveného slova. Režisér použil básně na začátku a na konci představení, kde emotivně podtrhly a vyjádřili myšlenku sokolskou. Sletová scéna Tyršův sen připomněla kořeny sokolství, smysluplnost a nadčasovost idejí, v době, kdy český národ potřeboval morální podporu.

Dorostenecká skladba (autor A. Očenášek) přinesla dvojrytmické prvky. Objevilo se bohaté využití symbolických postojů. Předškolní děti předvedly napodobivá cvičení.

Na cvičební ploše se po prvé objevily cvičební značky, v celkovém počtu 17 000.

Poprvé byl uskutečněn živý rozhlasový přenos, v té době převratná technická záležitost. Rozhlas přenášel a komentoval průvod Prahou i jednotlivá vystoupení na Strahově.

IX. všesokolský slet v roce 1932 ukázal nadčasovost a trvalost Tyršových myšlenek.

IX. všesokolský slet 1932, sletová scéna Tyršův sen

X. VŠESOKOLSKÝ SLET 1938

Fakta

Datum konání: hlavní sletové dny 03. 07. – 06. 07. 1938

Místo konání: Praha, Strahov

Obsah: cvičení žen, mužů, dorostu, žactva a předškolních dětí
IV. hry středoškolské mládeže (50 000 účastníků)

Sletová scéna: Budovat a bránit.

Účast: 28 600 mužů (skladba Přísaha republiky)
28 648 žen
24 000 dorostenců
33 000 dorostenek
27 000 žáčků a žáků

Průvod: 60 674 dorostenek a dorostenců
61 000 žen a mužů

Sletová scéna Budovat a bránit

Idea: oslavy 20. výročí vzniku republiky. Tyršův odkaz není jen věcí sokolstva, ale celého národa.

Obsah: Děj se odehrával ve čtyřech obrazech, ve zkratce proběhla historie mladé republiky a ukázky minulých sletových scén. Závěr scény byl velmi optimistický a věřil v lepší budoucnost.

autor: dr. Jan Malík

režie: B. Stejskal (šéf městských divadel pražských)

scénická hudba: J. Kříčka

scénické stavby: Ing. J. Doležal

výtvarník: J. M. Gottlieb

Počet cvičících: 5 000

Komentář

V roce 1938 byly velmi vyostřené mezinárodní vztahy. V Německu nastoupili k moci nacisté, v ČSR rostlo odhodlání bojovat a čelit zlu. Slet se stal manifestací a mobilizací národních sil proti rozpínavosti nacismu. Vídeňským sokolům byla povolena účast v průvodu jen za podmínky, že ponесou prapor s hákovým křížem. Heslo Bránit a ubránit se neslo celým sletem: Pecháčkova prostrná mužů, Matějovcové rej žen a hlavně sletová scéna s názvem Budovat a bránit. Slet upevnil odhodlání národa bránit se nacismu i blížící se válce.

X. všesokolský slet 1938, úchvatné cvičení žen

V ženských a mužských skladbách cvičil velký počet cvičenek a cvičenců: 30.000. Cvičilo se i mimo značky. Znamenalo to velký pokrok v choreografických řešeních (např. ženy vytvořily mohutný kruh a volně pokryly celou plochu). Vzhledem k napjaté politické atmosféře bylo použito mnoho symbolických pohybových prvků a silných dramatických prostředků (chorál, moment ticha, působení velké „jednotné hmoty“ cvičenců aj.) Technickou novinkou bylo 24 reproduktorů pod cvičební plochou.

Poprvé byl uskutečněn sletový rozestavný běh (sletová štafeta). Všech 10 tratí začínalo v Tyršově domě a většinou směřovaly do pohraničních měst. Tratě celkem měřily 4 185 km a sletové poselství neslo 42 000 běžců. Zakončení běhu bylo 28. října 1937 ve 3 400 jednotách, kde si přes 800 000 sokolů vyslechlo poselství přinesené štafetou z Prahy. Touto akcí byl zahájen X. všesokolský slet. Hluboce symbolická sletová štafeta je příkladem režijního prostředku – poselství, které vycházelo z politické situace, jednoznačně navodilo atmosféru X. všesokolského sletu.

Jubilejní desátý všesokolský slet v roce 1938 se konal v době dvacátého výročí samostatnosti republiky. Ze symbolické datové shody a z politické situace bylo jasné, že sletová scéna musí vyjádřit osudové poslání tohoto sletu. Sletová scéna Budovat a bránit byla poselstvím odhodlání bránit svou vlast.

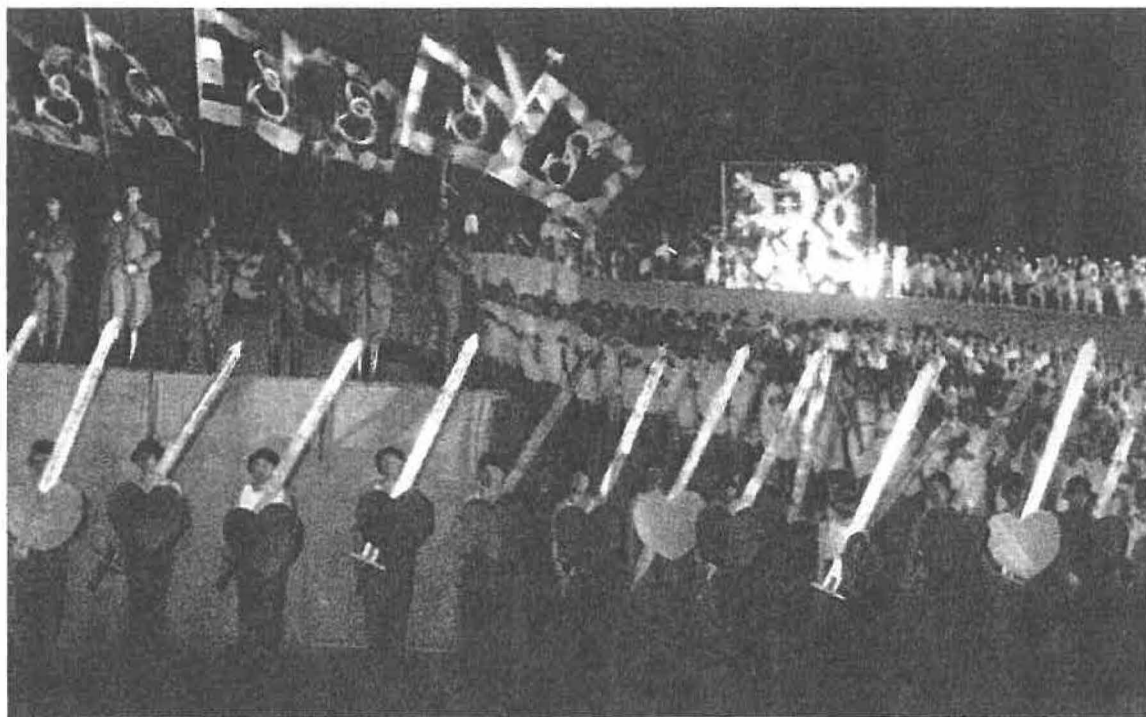
X. všesokolský slet 1938, sletová scéna Budovat a bránit, objevení písmena T v pulsujícím srdci

Děj byl rozdělen do 4 obrazů: ...vysoko nad sletišťem ze tmy září pulsující srdce, a smuteční tanečnice rytmicky naznačují utrpení, úzkost a beznaděj. S fanfárou přicházejí nové tanečnice, které přinášejí radost, objevují se legionáři a Sokolové. Na nejvyšším pódiu se objevuje státní znak, vlají sokolské a státní prapory. V pulsujícím srdci se rozzáří písmeno T a Tyršův hlas zazní prostorem. Je třeba budovat nový stát!

(zkratky ze VII. sletu sletová scéna Stavba sochy svobody). Republika je ohrožena vpádem na Slovensko – sokolští borci zahánějí nebezpečí (zkratky ze VIII. sletu sletová scéna Kde domov můj). V relativním poklidu mezi lidmi začínají vnitřní nepokoje a neshášenlivost. V tom zaútočí silný nepřítel a lid ihned zapomene na vlastní šarvátky, semkne se proti nepříteli a v této pevné jednotě proti nepříteli vítězí. Opět přicházejí radostné tanečnice a všichni oslavují vítězství. Všechny paže se zvedají a sletišťem zahřmí slib: Dobudujeme a ubráníme! Velkolepá sletová scéna je zakončena státní hymnou...

Sletová scéna Budovat a bránit byla připravována odděleně od odpoledních hromadných vystoupení. Tvůrci ji zpracovali jako plnou divadelní formu: použili umělé osvětlení, bohatou barevnou kompozici kostýmů a výrazný pohyb. Hudba se stala rovnocennou složkou dramatické skladby. Myšlenka semknutosti k obraně vlasti byla motivem celého sletu, obsah sletové scény Budovat a bránit to potvrdil.

Bohužel, později byla většina organizátorů X. všesokolského sletu nacisty zatčena, odvedena do koncentračních táborů a popravena.

X. všesokolský slet 1938, sletová scéna Budovat a bránit

„Ideou i provedením příkladně vzorná, dojmovým bohatstvím dramatických fází sugestivně účinná, při každé repríze diváky bouřlivě aklamovaná, uzavírá tato dosud poslední sletová scéna slavnou kapitolu sletových masových divadel, která se stala opravdovou korunou všech sletových slavností.“¹⁵

X. všesokolský slet 1938, velkolepé cvičení mužů Přísaha republiky

XI. VŠESOKOLSKÝ SLET 1948

Fakta

Datum konání:	hlavní sletové dny 30. 06. – 08. 07. 1948
Místo konání:	Praha, Strahov
Obsah:	cvičení žen, mužů, dorostu, žactva a předškolních dětí
Sletová scéna:	Dožínky

¹⁵ Kolektiv: Lví silou, pocta a dík sokolstvu. Nakladatelské družstvo Máje, 1948. Str. 160

Účast: 80 000 mužů
98 000 žen
80 000 dorostenek a dorostenců
120 000 žákyň a žáků
Průvod: celkem 162 715 účastníků

XI. všesokolský slet 1948, cvičení mužů Věrní zůstaneme

Sletová scéna Dožínky

Idea: předání díků moudrému hospodáři
Autorský kolektiv: K. Kvapil, K. Plicka, J. Seifert, K. Svolinský

Komentář

Slet byl dokončován po únorovém puči v roce 1948 a po abdikaci prezidenta Beneše, organizátorům bylo jasné, že pro sokolské myšlenky v nové politické situaci není místo. Po váhání, zda slet uskutečnit, zvítězila myšlenka, aby hlavně sokolské

mládeži zůstala co nejkrásnější vzpomínka na Sokol. Slet byl sokolským setkáním po II. světové válce a zároveň sokolským loučením a slibem návratu.

Sletová scéna se z důvodů nové dramaturgie sletu v obvyklém provedení neuskutečnila. Jednalo se o slavnostní závěr, o režijní skladbu. Obsah a provedení Dožíněk byl značně poznamenán aktuální politickou situací.

Sletové scény, které vznikaly většinou pod vedením divadelních režisérů, nabývaly čím dál více charakteru divadelního jeviště. Tvůrci sletového programu XI. všesokolského sletu chtěli vytvořit slavnostní závěr, ne scénu, která je během sletu opakována a svou velikostí může ohrozit vlastní tělocvičný sletový program. Závěr sletu proto měl být „sklízni“ pravidelné sokolské práce, kterou lze oslavit, podobně jako na venkově oslavy dobré úrody, dožínkami. Idea byla, že sokolové poděkují svému hospodáři za moudré hospodaření; že vyvedl národ z válečných béd a umožnil sletovou zeň. Po únorovém puči bylo nemožné ideu uskutečnit. Prezident Beneš, který se podílel na založení státu a zastupoval národ již nebyl prezidentem a prezidentu Gottwaldovi, který byl dosazen komunistickým pučem, sokolové neměli za co děkovat. Závěr sletu –

XI. všesokolský slet 1948, vystoupení táborníků

Dožínky – chtěli organizátoři odvolat, bylo však pozdě a vysvětlení by se těžko hledalo; nakonec velmi okleštěné Dožínky jako závěr sletu proběhly.

Byla opakována skladba žen z X. všesokolského sletu Rej žen od B. Matějovcové. Uskutečnilo se vystoupení táborek.

Brzy po XI. všesokolském sletu byla ukončena činnost České obci sokolské, na podzim 1948 akční výbory vyloučily přes 11 000 členů ze sokolských jednot.

XII. VŠESOKOLSKÝ SLET 1994

Fakta

Datum konání:	1. – 7. 7. 1994
Místo konání:	Praha, Strahov
Obsah:	cvičení žen, mužů, dorostu, žactva a předškolních dětí
Účast:	23 000 cvičících
Průvod:	25 000 účastníků

Komentář

Tento všesokolský slet byl XII. v řadě, od posledního konání všesokolského sletu uplynulo čtyřicet šest let. V tomto mezidobí se konala různá tělovýchovná vystoupení, převážně československé spartakiády. Jednalo se o masová vystoupení, autoři skladeb pracovali s velkými celky cvičenců a kontinuálně posunuli tvorbu hromadných vystoupení a samotné pohybové skladby o několik příček výše. Hlavně zpočátku měly některé skladby silnou komunistickou ideu, ale i tak vývoj pohybových skladeb (choreografie, obsah atd.) se posunoval dopředu. XII. všesokolský slet připravili organizátoři, kteří měli zkušenosti s pořádáním spartakiád. Sokol měl touhu aktuálně zmodernizovat svůj program, avšak generace, která byla schopná novou koncepcí Sokola připravit a provést, se nedohodla s nastupujícím vedením a realizovala se v jiné činnosti.

Slet byl připravován s euforií obnovy slavné tradice setkání všech sokolů, měl všeobecnou i vládní podporou. Nebyla výrazná společenská potřeba politického ani

jiného sdělení, pro všechny organizátory i účastníky to byl „zase slet č.1“. Nebyla uvedena režijní skladba ani sletová scéna, samotná příprava a realizace všesokolského sletu se staly dostatečným sdělením, že Sokol opět žije.

Hromadné skladby složili autoři spartakiád, jednalo se o zkušené autory a kvalitní skladby. Na zmenšené cvičební ploše Strahovském stadionu cvičily všechny věkové kategorie, od rodičů a dětí až po seniory.

XIII. VŠESOKOLSKÝ SLET 2000

Fakta

Datum konání:	30. 06. – 02. 07. 2000
Místo konání:	Praha, stadion Evžena Rošického
Obsah:	cvičení žen, mužů, dorostu, žactva a předškolních dětí
Režijní skladba:	Evropská
Účast:	21 540 cvičících
Průvod:	20 000 účastníků

Režijní skladba – závěr Národního večera: Evropská

Autoři:	Roman Kolb, Olga Šípková, Michaela Večeřová
Idea:	rok 2000 rok evropské kultury
Obsah:	dynamické představení zdravého mládí, komunikace diváků se cvičenci, skladba byla rozdělena do dvou stylově rozličných částí (motivy charlestonu a rock'n'rollu).
Počet cvičících:	neuveden

Původní návrh zněl, že na závěr večerního sletového vystoupení si společně s cvičenci zacvičí i diváci. Vzhledem ke stavební situaci na stadionu E. Rošického (bariery mezi cvičební plochou a cvičišťem) a složité pohybové kompozici skladby se idea přivést diváky na cvičební plochu musela opustit. Skladba byla učena na jednotlivých srazech, byla předávána ústní metodou, protože neexistoval popis skladby.

I přesto si většina dívek a žen z jiné sletové skladby (skladby Bolero) s radostí zatančila režijní skladbu Evropská.

Se cvičenci zároveň cvičili osobnosti sportu na vyvýšeném pódiu. Jednalo se o české sportovkyně a sportovce (aerobik a rock 'n' roll) na světové úrovni: Olga Šípková, Roman Kolb, Michaela Večeřová a Jitka Hodinková. Cvičenky nemusely dodržovat značkovou síť (což se v závěru ukázalo jako velmi nevýhodné, většina se nahrnula k pódiu).

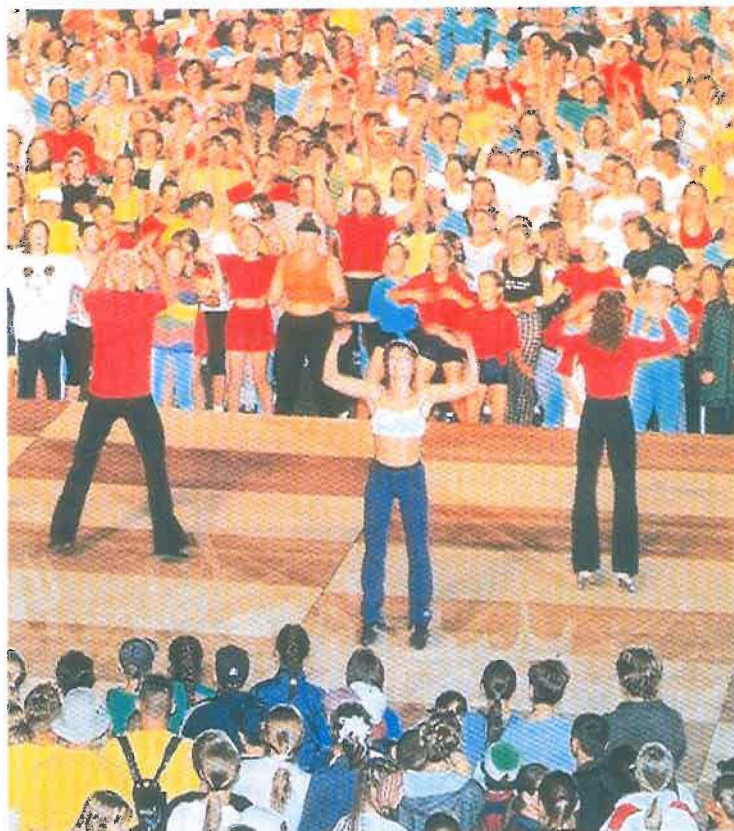
Komentář

Politická i ekonomická situace v České republice byla relativně stabilní, nebyla potřeba žádného vážného sdělení, republice nehrozilo nebezpečí. Česká republika se připravovala na členství v Evropské unii a postupně si vytvářela solidní postavení v Evropě. Lidé stále více toužili poznávat Evropu a svět; chtěli nabírat zkušenosti, které využijí po návratu do republiky.

Režijní skladba Evropská byla složena z několika částí, podobně jako Evropa. Byla rytmická, dynamická, stejně jako život mladé Evropanky či Evropana. Touto skladbou se dávalo najevo, že dynamicky se rozvíjející Česká republika je platným členem Evropského společenství.

Skladba Evropská byla součástí slavnostního závěru sletu, byla jeho režijním vyvrcholením. Závěr sletu byl tvořen se záměrem spojit diváky a cvičence, k čemuž vzhledem k technickým možnostem na stadionu nedošlo.

Hromadné skladby probíhaly na multifunkčním stadionu, na stadionu Evžena Rošického, využívaného atlety a fotbalisty. Necvičilo se již na hektarových plochách velkého strahovského stadionu. Pro autory hromadných tělovýchovných vystoupení to znamenalo nalézat jiné choreografické postupy a nestavět choreografii typickou pro velkou plochu. Autoři skladeb také začali používat různé netradiční pomůcky ve skladbách (padáky, různé typy podložek a destiček aj.) Stále byl znatelný převládající vliv aerobiku, využívalo se více typických aerobikových kroků i charakteristická aranžmá aerobikové hudby.

XIII. všesokolský slet 2000, režijní skladba Evropská, s Olgou Šípkovou v popředí

XIV. VŠESOKOLSKÝ SLET 2006

Fakta

Datum konání:	30. 06. – 02. 07. 2000
Místo konání:	Praha, stadion Evžena Rošického
Obsah:	cvičení žen, mužů, dorostu, žactva a předškolních dětí
Režijní skladba:	Pozdrav tobě
Účast:	21 540 cvičících
Průvod:	20 000 účastníků

Režijní skladba - Pozdrav Tobě

- Idea: lidská komunikace a sblížení mezi lidmi
- Obsah: pohybový obsah vycházel z motoriky lidských pozdravů a ze snahy sblížit co nejvíce generací v jeden okamžik
- Autoři: V.Vránová a kol.
- Hudba: Z. Barták
- Počet cvičících: 576, předškolní věk až senioři

XIV. všesokolský slet 2006, režijní skladba Pozdrav Tobě

Komentář

Politická a ekonomická situace v České republice byla stabilní, řešily se problémy běžné demokratické země.

Režijní skladba Pozdrav Tobě byla určena jako komunikační most mezi národy, mezi generacemi, mezi Tebou a mnou. Podařilo se aktivně zapojit publikum jednoduchými pohyby paží. Ve skladbě byly využity velmi snadné a rytmické pohyby

paží a rukou, které byly několikrát opakovány. Při opakování těchto pohybů se ke cvičícím cvičencům na ploše přidávali i sedící diváci pohybem vlastních paží a rukou. Jednalo se o tyto pohyby: tleskání a různé druhy mávání.

Ve skladbě byl využit dramatický prvek překvapení: cvičenci měli schované na svých zádech kompaktní disk („CD“), se kterým v závěru skladby cvičili. Kompaktní disk sloužil jako zrcátko, ve večerním osvětlení odrážel světla reflektorů.

Poprvé byla vytvořena skladba, která byla určena pro všechny věkové kategorie jako rodinná skladba, nejmladší cvičenec měl 4,5 roku, nejstarší cvičence bylo 82 let, pohyb byl pro všechny cvičence jednotný. Skladba byla zařazena jako závěrečná skladba I. večerního programu. Večerní představení skladby, i přes velké věkové rozpětí, nedělalo cvičencům problémy.

Hudební doprovod hromadných skladeb XIV. všesokolského sletu byly většinou písně s texty. Je otázkou, zda u všech skladeb jsou zpívané písně nutné a v jaké míře. Pomůcky (náčiní a nářadí) byly součástí téměř každé skladby – od tělocvičného náčiní až po tělovýchovně - rehabilitační pomůcky, které se začaly využívat i v tělovýchovném procesu (švihadla, stuhy, plovací desky, stepy, gymbally, doskokové duchny, trampolínky atd.)

XIV. všesokolský slet 2006, závěr

7. DISKUSE

Pohybové skladby, sletové scény a režijní skladby během 125 let zaznamenaly bouřlivý vývoj.

Ukázalo se, že Tyršova pravidla skladby pohybu (rozmanitost, postupnost, jednotná myšlenka a uzavřenost) jsou užívána i v dnešních pohybových skladbách.

Další osobnosti v historii pohybových skladeb A. Očenášek s hudebním skladatelem K. Pospíšilem v díle *Základy rytmického tělocviku sokolského* (1927) uvádějí: „Cvičení určená pro veřejnost musí být skládána umělecky. Nejprve si vyjasníme v širším rámci tvůrčí myšlenku skladby. Rozčleníme ji na jednotlivé části tak

IX. všesokolský slet 1932, sletová scéna Tyršův sen

jako se dělí divadelní kus na jednání. To jsou oddíly a v každém oddílu jsou věty, v nichž rozřešíme určitou část díla hlavního. Dle povahy látky určíme rytmické motivy, ve kterých jest stanovena časomíra. Tak vědomě řadíme pohyb vedle pohybu a celé dílo, ač rozčleněné v jednotlivé části, tvoří celek.“

Očenášek byl spoluautorem několika sletových scén (např.: Tyršův sen) a svoji tvorbou dokazoval, že vyslovená teorie je pravdivá. Dramaturgická pravidla popsaná Očenáškem v první polovině 20. století (r. 1927) jsou platná i v 21. století.

Sletové scény prokázaly, že spojení divadelního pojetí sdělované myšlenky a pohybových prostředků je pro diváky i cvičence velmi atraktivní a vyvolává nezapomenutelný zážitek. (viz vzpomínky Kvapil a Nasková). Dramaturgie a režie každou scénou vystoupila o příčku výše. Je třeba ocenit odvalu zařazování nových dramaturgických prvků – hromadný zpěv (rok 1907 Šachový turnaj chorál Kdož jste boží bojovníci), mluvené slovo (rok 1932 Tyršův sen), hudební složka byla povznesena na úroveň pohybové složky (rok 1938 scéna Budovat a bránit), velkolepá architektura (rok 1920 jeřáb ve Stavbě sochy svobody) atd. Ukázalo se také, že pro jeden slet jsou dvě sletové scény neúnosné (rok 1926 scéna Kde domov můj a scéna Město slunce).

Dobrym dramaturgickým počinem jsou různé ukázky (vojsko, táborníci), které jsou předloženy divákovi tak, že neruší celistvost celého programu a nestrhávají na sebe veškerou divákovu pozornost. Tyto ukázky plní funkci režijní skladby, jsou možnými spojovacími můstky v programu. Zařazení těchto skladeb tak, aby divák měl ucelený estetický zážitek z celého tělovýchovného vystoupení, je dramaturgickým uměním a výzvou pro současnou generaci autorů.

Na základě zjištěných a nastudovaných informací uvádím v porovnávací tabulce různá hlediska, podle kterých lze najít rozdíly mezi pohybovou skladbou zpracovanou pro hromadné tělovýchovné vystoupení a pohybovou skladbou zpracovanou jako sletová scéna či režijní skladba.

Porovnání hromadných skladeb s režijními skladbami a sletovými scénami

	Hledisko	Hromadná skladba	Sletová scéna, režijní skladba
1	Zadání	Pro danou skupinu cvičenců (věk, vyspělost, pohlaví, aj.)	Na dané téma, Ztvárnění ideje, myšlenky
2	Prezentace	Dlouhodobé tělovýchovné činnosti	Ideje, odkazy, aktuální politické situace, aktuálního výročí
3	Autorský kolektiv řeší	Pohyb, hudbu, choreografii, cvičební úbor	Dramaturgické prostředky ke předání ideje divákovi, pohyb, architekturu scény, výtvarné zpracování, hudbu, divadelní spolupráci, kostýmy
4	Role jednotlivce ve skladbě	množství cvičenců ve stejné roli, nebo v několika rolích	Individuální role osobností, idolů Spolupráce cvičenců a diváků
5	Nácvik	Dlouhodobá činnost (cca 1 rok) Postupný systematický nácvik	Krátkodobá činnost (maximálně tři měsíce) Nácvik pouze určité role
6	Členění skladby	Pravidelné, věty	Nepravidelné, podle obsahu, obrazy (věty)
7	Pohybová náročnost	Přiměřené daným cvičencům	Minimální
8	Cvičenci	vymezená skupina (podle věku, pohlaví, úrovně osvojených dovedností aj.)	Skupina není přesně definována, je možné zapojit děti a dospělé cvičence najednou společně s diváky
9	Zapojení dramaturgických prostředků	Minimální	Velmi časté Dějová linie určuje ztvárnění pohybu

Z tabulky vyplývá, že mezi hromadnou skladbou a režijní skladbou (sletovou scénou) existuje několik zásadních rozdílů. Autor tvořící hromadné tělovýchovné vystoupení většinou tvoří pro určitou věkovou kategorii cvičenců na dané pohybové úrovni. Autor režijní skladby většinou tvoří pro velmi široké věkové rozpětí cvičenců s nestejnou pohybovou vyspělostí. (viz body 1, 7, a 8). Režijní skladba a sletová scéna je podřízena

zadání – myšlenka (mottu) sletu, hromadná skladba je omezena standardními podmínkami kategorie pro nácvik a předvedení (viz body 1 – 9).

IX. všesokolský slet 1932, hromadná skladba žen

V následující tabulce se snažím nalézt rozdíly mezi sletovou scénou a režijní skladbou.

Porovnání režijních skladeb a sletových scén

	Hledisko	Sletová scéna	Režijní skladba
1	Zadání	Idea, myšlenka podřízená době konání vystoupení, velkému výročí apod.	V úzké vazbě na dramaturgii a režii sletu
2	Využití	Samostatná kompozice	Lze využít části (nástupy, odchody, překlenovací vstupy aj.)
3	Řešení plochy, choreografie	Architektonická složitost	Relativně jednoduché Snadno nacvičitelné
4	Aktéři děje	Představitelé scény	Cvičenci a případně diváci

Sletová scéna a režijní skladba jsou si velmi blízké, obtížně oddělitelné pohybové skladby. Jak uvádí Novotná (1999): „Pohybová skladba má tři základní úzce související

složky: pohybovou, hudební a choreografickou. Skladba může obsahovat i další složky (např. výtvarná, literární, vokální, dramaturgická, režijní, inscenační).“

Při respektování tohoto vyjádření dodávám, že v případě převážení režijní složky bude pohybová skladba s největší pravděpodobností označena jako režijní skladba a v případě převážení dramaturgické (inscenační) složky se bude jednat o scénu.

Autoři těchto hraničních pohybových skladeb již od zadání vědí, jakou skladbu tvoří a podle toho volí odpovídající prostředky. Například při režijní skladbě jsou choreografická řešení jednodušší než při scénách (bod 3); cvičenci, kteří děj vyjadřují „hraním“, jsou typickým znakem scén (bod 1 a 4).

Souhlasím s Appeltem (1995), že pohybové skladby nelze dnes chápat jen jako tělesné cvičení s hudebním doprovodem, ale jako specifickou prokomponovanou strukturu, která kromě složky pohybové a hudební je utvářena ještě dalšími komponenty – choreografickou, výtvarnou, literární a nakonec i režijní. Snahou je, aby vrcholově pohybová tvorba směřovala do umělecké sféry.

Zimní olympijské hry 2002, Turín, zahajovací ceremoniál

8. ZÁVĚR

Na počátku práce jsme si položili vědeckou otázku: „Existuje vazba sletové scény s aktuálním děním ve společnosti?“

Jednoznačně můžeme uvést, že byly doloženy souvislosti mezi aktuálním děním ve společnosti a sletovou scénou.

Scény i režijní skladby jsou součástí významných sportovních a dalších kulturních událostí, jako jsou například zahájení a závěr olympijských her, mistrovství světa, světových gymnestrád a sportovních slavností.

Na základě zjištěných poznatků je jasné, že neexistuje přesně vymezená hranice mezi sletovou scénou a režijní skladbou. Existují však znaky, kterými se liší. (z hlediska zadání, využití aj.).

Zobrazení politických problémů či aktuálních historických odkazů se v určitých historických etapách České republiky stalo hlavní ideou sletové scény, která byla vyvrcholením celého programu všesokolského sletu.

Pro autory bylo ctí se podílet na přípravách sletových scén, na tvorbě sletové scény se vždy podíleli špičkoví odborníci své doby: hudební skladatelé, architekti, tělovýchovní pedagogové, výtvarníci a další.

Současnost nemá potřebu silného politického sdělení prostřednictvím specifických pohybových skladeb, naopak postupně vrací a vzrůstá potřeba posilovat národní sebevědomí a vlastenectví.

Věřím, že při přípravách všech tělovýchovných vystoupení a slavnostních sportovně kulturních událostí budou využity bohaté zkušenosti předchozích generací a navážeme na úspěšnou tradici pohybových skladeb moderními formami.

9. LITERATURA

- APPELT, K. *Pohybová skladba v teorii a praxi. I. část.* Praha: ÚŠ ČOS, 1995
- FIŠEROVÁ, E. a kol. *XIII. všesokolský slet.* Praha: ČOS, 2001. ISBN 80-86402-06-1.
- KOLEKTIV. *Lví silou, pocta a dík sokolstvu.* Nakladatelské družstvo Máje, 1948.
- KOLEKTIV. *Památník VII. Sletu všesokolského v Praze 1920.* Praha: ČOS, 1923.
- KOLEKTIV. *Památník světozora na VIII. slet všesokolský. Část 1. a 2.* Unie Praha.
- KOLEKTIV. *Slet ve světozoru.* Praha: J. Otto
- KOZÁKOVÁ, Z. *XII. všesokolský slet.* Praha: ČOS, 1995. ISBN 80-901 806-5-5.
- KUBÍN, Z. a kol. *XIV. všesokolský slet.* Praha: ČOS, 2006. ISBN 80-86402-15-0.
- MAŠEK, K. a kol. *Památník VIII. sletu všesokolského v Praze 1926.* Praha: ČOS 1927.
- NOVOTNÁ, V. *Pohybová skladba v praxi.* Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-860-3
- NOVOTNÁ, V. *Pohybová skladba – faktor společenské, pohybové a estetické kultivace člověka.* Habilitační práce. FTVS UK 2001.
- OČENÁŠEK, A. *Základy sokolské rytmiky.* Praha: 1928
- PROCHÁZKA, R. *Památník IX. sletu všesokolského.* Praha: ČOS, 1933
- PROCHÁZKA, R. *Památník X. sletu všesokolského.* Praha: ČOS, 1939
- SERBUS, L., KOS. B., MIHULE, J. *Historický vývoj a základy teorie tělovýchovných vystoupení v ČSSR.* Praha: SPN, 1963
- SCHEINER J. a kol. *IV. všesokolský slet 1901.* Československé sokolstvo, 1901.
- TYRŠ, M. *Tělocvik v ohledu estetickém.* Praha: 1926
- ŽIŽKA, J. *Dějiny a současnost Sokola.* Praha: ČOS, 2005. ISBN 80-86402-14-2